

ÎN PAG. 20 — UN FRAGMENT DIN „FRANNY AND ZOOEY” DE J. D. SALINGER

ÎN PAG. 19 — RAINER MARIA RILKE: „ELEGIA A X·A”

COLECȚIA NANIANU
N. ST. P.

*In numărul
viitor:*

POEME DE
FEDERICO GARCIA
LORCA (30 de ani
de la asasinarea
scriitorului)

TEATRUL LUI
MAX FRISCH

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VA!

atenueu

revistă de cultură

putna 500

A. E. Baconsky

În aceste zile albastre și blonde — cum spunea odinioară, călător prin Bucovina, Gala Galaction — Putna e loc de pelerinaj și sunetul clopoteilor sale răspunde tuturor exaltărilor, nostalgiilor și speranțelor noastre, capătă generoasa acustică a înaltului empyreu românesc; adunați între zidurile deasupra cărora Turnul Tezaurului pare umbra pietrificată a Marelui Voievod, prezențe vii sau siluete simbolice, sintem cu toții acolo. Auzim prin ozonul filtrat de cinci secole, șuieratul săgeții care zbură în căutarea altarului, odată ca niciodată, în spațiul și în timpul nostru cel mai presus de timp, unde legenda e singura măsură a adevărului și faptul istoric se convertește în mit. Noapți albe ca dintr-o miraculoasă migrație boreală hălăduesc pe deasupra acelor munți treziți la un ceas de insomnie solemnă, și peste pădurile negre de la care am învățat cîntecul și tăcerea.

Căci pentru noi Putna e poate justificarea supremă a mîndriei de a fi existat de cînd lumea pe meleagurile acestea dintre riuri și Mare, de a fi triumfat asupra vicisitudinii și de a ne fi făurit istoria noastră de o măreție dramatică. Putna e mausoleul gloriei noastre de odinioară, e un memento al virtuților ce le avem și al marilor împliniri de care ne-am dovedit în stare. Putna e Ștefan care doarme rămînînd vesnic treaz.

A fost strateg strălucit, diplomat de anvergură europeană, cîtor iluminat ca marii principii rinascențiști; într-o epocă în care continentul nostru era bîntuît de geniu și viața de fiecă zi avea în Europa semnificația unui ritual euforic al creației și al voluptății frumosului, cînd giganții născuți sub zodia fecundelor halucinații eline ridicau monumente întru slava spiritului uman, Ștefan cel Mare a știut să dea o replică nobilă în această competiție și n-a lăsat ca numărul războaielor purtate să-l depășească pe acela al superbelor lui construcții. Ar fi fost mare chiar dacă nu ne-ar fi lăsat decît o troiță de piatră sub care să-și alle odihna după cele peste patruzeci de războaie duse pentru apărarea și continua consolidare a puternicului său stat, chiar dacă nu ne-ar fi rămas de la el decît scutul, armura de zale și spada de cavaler neînfrițat, reze-mînd un mormînt spulberat de ploii, de ani și de ierburi, chiar de n-am fi moștenit decît tulburătorul capitol de mitologie românească și o vultură de acvilă în văzduhul tare al Țării de Sus.

Dar a fost mai mult decît atîta: acest „Om foarte rafinat și fin”, după expresia unui italian contemporan, acest monarh „însuflețit pentru lucruri frumoase și mîndre”, cum îl caracteriza Bonfinius, istoriograful rivalului său învins la Baia, Matei Corvinul, și pe care Regele Sigismund al Poloniei îl numea încă de pe atunci Stephanus ille Magnus, adică Ștefan cel Mare, așa cum nu va înceta să fie numit niciodată, a semănat pe cuprinsul întregii țări o profuziune de monumente, de la marginea Moldovei și pînă în Transilvania de Miazănoapte, unde profilul gotic al bisericii de pe dealul Feleacului perpetuează amintirea lui. Ar fi putut uita, copleșit de campanii împotriva unor dușmani neosteniți în rîvna agresiunilor, prede cuparea pentru valorile ce se cultivă în vremuri de liniște și prosperitate. Cînd armele vorbesc muzele nu mai cuvîntă, spune latinul. Ștefan cel Mare a știut secretele contrapunctului care armonizează uimitor glasul muzelor și al uneltelor de luptă și a ținut seamă de rosturile văzute și nevăzute ale spiritualității din viața unui popor. Fără creațiile durabile care le definesc și le exprimă, popoarele pier deopotrivă din istorie și din geografie, devorate de stihiele străvezii ale timpului. La capătul Evului Mediu, marele voievod o știa și se străduia să întîmpine Renașterea și s-o illustreze cu demnitate și grandoare într-o țară de veche civilizație și de impetuoașă tinerețe.

Pînă și trecerea lui dintre vii și-a sigilat-o cu blazonul inefabil al artei. A adormit sub bolta Mănăstirii ce și-o zidise să-i fie lăcaș de odihnă eternă la adăpostul brazilor Bucovinei, falnici și drepti în furtună asemene ostenilor în fruntea cărora stătu. Mare și în moarte așa cum fusese în lunga și rodnică lui domnie, cel cărui peste vremuri Iorga avea să-i fie cronicar și Sadoveanu aed, se întoarce mereu printre noi, printre cei de azi contemporani cu jumătatea de mileniu a Mausoleului său, printre cei de mîine și de totdeauna. Pe lespede de marmură sculptată la porunca lui de maestrul curții de la Suceava, locul anului morții rămăsese să fie completat de urmași, dar secole trecură și nimenea n-a cîntec să scrie.

C. DIPȘE

„La buza cerului”

In acest număr:

Opinii: COMUNICABILUL ARTISTIC

de Vasile Sporici

**Folclorice: CRITERIUL LINGVISTIC
IN APRECIEREA FOLCLORULUI**

de V. Adăscăliței

VERSURI

de Petre Stolca și Anghel Dumbrăveanu

De juvenute: COPILII CU OCHI BĂTRÎNI

reportaj de Mihail Sabin

Platon Pardău

I. gîndindu-mă la pietre

II. ulcioarele

III. cocoșul

I
Gîndindu-mă la pietre caut
piatra din mine, piatra care-o port
de-atîtea zile și atîtea nopți
în brațe, în firul părului, în unghii,
piatra pe care nu o pot lăsa
măcar o clipă jos din brațe,
din păr, din unghii, din tot trupul;
gîndindu-mă la pietre explorez
în mine sunetul materiei
și dau mereu de lucruri cunoscute —
aceeași piatră smulsă din strămoșul
pămînt trecu prin toți ai mei
și merge undeva, o, știu că merge
prin mine cel care devin strămoș
prin ea.

II
Ulcioarele de lut le-am dezvelit
și ia-le asemeni fetelor — mirate
de forma lor cuprînsă deodată
în palida lumină.
Zidite-au stat în întuneric,
acum surprinse sint de forma lor,
de goliciunea lor internă,
de goliciunea-n care sună
umbra semîntelor, uleiul gros de in
sau pietrele fîntinii. Ulcioarele
au străbătut pămîntul
din întîmplare-n întîmplare
de șolduri rodnice, din ceasul
de foc inițial. Mirate
acum doar de tăcere și de toate

III
cîte-au plecat din ele.
Din neputința de-a-și retrage
această forță-a lor, se zbat
în casa cea de început
surprinse și cedîndu-și goliciunea
ulcioarele de om și lut.

IV
Cocoșul s-a oprit în disc
și circumscris cîntă și verde pe unghiiul
turlei.
Unii credeau în lemn, dar
se dovedii pînă la urmă cine aprinse
Cocoșul, cu capul în cer,
sub streșina discului cîntă
alt cit îi permite focul.